

ОРГАНІЗАЦІЯ ЛАНДШАФТНОЇ СТРУКТУРИ ГУБЕРНСЬКИХ МІСТ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ XIX СТОЛІТТЯ

Ландшафти, що відносяться до антропогенно-культурних об'єктів, формують бульвари, площі, вулиці, інші громадські та композиційні центри міста. Ландшафтні об'єкти історичних міст не тільки створюють умови, при яких стан навколишнього середовища стає більш комфортним, але й надають містам неповторність. У наш час використання їх території не обмежується природоохоронними та оздоровчими цілями. Ведення науково-дослідної роботи з різних аспектів наукової діяльності у напрямку збереження та використання матеріалів дослідження ландшафтних об'єктів для подальшого створення нових у структурі міст України необхідне для підтримки розвитку ідеї екологічного виховання населення, пропаганди екологічного туризму, організації і проведення екскурсій [1].

Урахування особливостей та традицій формування містобудівної композиції історичного міста при утворенні нових та реконструкції вже існуючих ландшафтних об'єктів це важливий аспект питання збереження містобудівної спадщини. Гармонійне поєднання історичного надбання з сучасними тенденціями та перспективними напрямками розвитку ландшафтних структур у містобудівній системі та вирішення цього складного питання потребує вивчення періоду активного формування просторового розвитку архітектурно-розпланувальної структури історичних міст України. Обраний період (початок XVIII – XIX ст.) відповідає значним змінам у погляді на подальший розвиток містобудування, утворенням нових губерній. Після вивчення матеріалу та виділення основних характерних рис, що вплинули на прийняття саме таких містобудівних рішень, для подальшого дослідження та порівняльного аналізу були обрані декілька міст – центрів губерній: Полтава, Київ, Харків та Чернігів [2, 3, 4].

Важливими аспектами впливу на формування первісної ландшафтної структури історичних міст були географічне положення висока природно-ландшафтна виразність і фортифікаційна цінність територій. Розташування міст поряд із основними торговельними шляхами дозволило їм перетворитися на центри ремесла і торгівлі. Але найшвидші та найбільш активні зміни у ландшафтній структурі багатьох міст України викликали історичні події початку XVIII – початку XIX століть. Нові містобудівні ідеї знайшли відображення у багатьох документах того часу (наприклад, трактат-кодекс Єропкина П.М. та його сподвижників, створений у середині XVIII

століття). У них багато уваги приділялося попередньому плануванню та недопущенню випадкової та хаотичної забудови. Основними найважливішими напрямками організації забудови суспільного центру міста передбачались: монументальність будівель різного призначення, простори, на яких вони знаходяться та благоустрій, який включав в себе й ландшафтну організацію міста. Нові методи створення та розвитку регулярних структур поселень особливу увагу приділяли функціональній побудові генеральних планів, чіткому призначенню окремих площ, раціональній організації транспортних шляхів, створенню озелених просторів – парків, бульварів, скверів загальноміського призначення [4, 5].

Розвиток міських садів середини та другої половини XIX століття пов'язано з архітектурно-планувальним вирішенням організації місць скупчення народу під час свят та виставок через активізацію просвітницької діяльності. Все це сформувало характерні риси суспільних ландшафтних об'єктів досліджуваного періоду: переважання пейзажних композицій з окремими регулярними елементами, організація декількох входів для збільшення пропускнуої можливості, створення водних об'єктів, функціональне призначення паркових споруд, значна кількість полян і галявин, місця для ігор та занять спортом, наявність фауни та ботанічних ділянок. Цей період організації та розвитку ландшафтних об'єктів можна характеризувати наявністю індивідуальних рис у садово-парковому мистецтві, що базувалось на природно-кліматичних факторах та функціональній програмі. Саме це направлення може бути використано як одне з основних при створенні сучасних ландшафтних об'єктів історичних міст України [6].

Література

1. Косаревский И.А. Искусство паркового пейзажа / И.А. Косаревский. – М. : Стройиздат, 1976. – 246 с.
2. Природно-заповідний фонд України: території та об'єкти загальнодержавного значення / гол. ред. К. М. Ситник. – К. : Центр екологічної освіти та інформації, 2009. – 332 с.
3. <http://kartolog.ru/2009/09/podrobnyj-atlas-rossijskoj-imperii-s-planami-glavnyh-gorodov-1871-g/>
4. Родичкин И.Д. Сады, парки и заповедники Украинской ССР / И.Д. Родичкин, О.И. Родичкина, И.Л. Гринчак, В.С. Сергеев, П.И. Феценко. – К. : Будівельник, 1985. – 167 с.: ил.
5. Саваренская Т.Ф. История градостроительного искусства. Поздний феодализм и капитализм: учебник для вузов / Т.Ф. Саваренская, Д.О. Швидковский, Ф.А. Петров. – М. : Стройиздат, 1989. – 391 с.: ил.
6. Родичкин И.Д. Краткий справочник архитектора: Ландшафтная архитектура / И.Д. Родичкин, Ю.А. Бондарь, А.П. Вергунов. – К. : Будивельник, 1990. – 336 с.: ил., [16 л.ил.].